

# ЮНІ ДРУЗІ

Ч. 1. НА ЧУЖИНІ Рік 1947

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА

## Є КРАЇНА...

Є країна, що казкою сниться
На дорогах скитальських ночей
І привабливим сонцем іскриться
У зіницях очей.

Є країна — одна одинока,
Що, як стяг, пломеніє в імлі
У степах, у пшениці високій
І тополях — у кожнім селі.

Є країна — зима в ній і спека
Чарівні, як і подих весни,
Та за нами далеко - далеко
Того краю міста і лани.

Є країна, що стогне роздерта
У крові — від села до села,
Для якої не шкода і вмерти,
Щоб у щасті вона розцвіла.

Є країна — чи знаєте всі ви? —
Що вогненно гримить буруном,
Де колосяться райдужні ниви
І заводи гудуть над Дніпром.

Україною звуть цю країну
І вона для нас більше, ніж рай,
Бо отчизна то наша єдина,
Богом даний нам, рідний наш край.

Петро Карпенко - Криниця




Він наче бачить: під горою
Між вербами та над водою
Біленька хаточка: сидить
В сорочці білій сивий дід
Коло хатиночки бавить
Хорошее та кучеряве
Веселе, жваве дитинча
Своє маленькеє внуча.

У Петербурзі, на чужині,
В глухій далекій стороні
Сидів Тарас в своїй хатині
І згадував минулі дні.
І перед ним, немов у сні
Зринали спомини - картини
Його святої України,
То ясні-теплі, то сумні.



І далі бачить: вийшла з хати
Веселая, сміючись, мати,
Цілує діда і дитя:
»О, ти мій, рай, моє життя!«
Аж тричі весело цілує,
Прийма на руки і годує
І спать несе, а сивий дід
Сміється тепло їй услід.

Пізнав Тарас оте дитя —
То був він сам, ще за життя
В Кирилівці у рідній хаті:
Цілує в личко добра мати,
Головку гладить дід Іван,
Столітній дід, що часто в свято
Про гайдамаччину завзяту
Розказував в гурті селян.

Надворі під вікном квітник,
Пташки під стріхою щебечуть,
До шибки соняшник приник,

Немов на ігри зве малечу.
Ось річка, сад, верба стара,
Під нею жвава дітвора
На іграх божий день проводить —
А сонце сходить і заходить.



Ось друга блиснула картина:
У буряні сховавсь хлопчина,
А дівчина шукати йде:
»Тарасе!« — кличе — »Де ти, де?«
Ї хліб несе у запащині,
Втирає слізоньки хлопчині
Ї каже: »Цить же, брате, цить,
Вже мачуха лягла і спить«.

А потім сам себе він бачить,
Як носить воду у дяка,
А дяк лютує, б'є, пиячить,
Безжальна в нього, знай, рука!
А там, Тарас, немов за кару,
Що малювання вчитись рад,
Пасе в Кирилівці отару,
Жене ґирлиґою ягнят.

Закрились мрякою густою
Отара, школа і дячок —
І вже Тарас в передпокою
У Енґельгардта козачок.
На кожний заклик устає,
Як треба, люльку подає,
І крадькома, у ніч глухую,
Як пан не бачить, він рисує.

Із балю їдуть пан і пані,
Програвся пан, сердитий, п'яний,
Тарас рисує, ще не спить —
Лютує пан, мне люто вуха
І ляпаси дає й кричить:
»Я спать велів, чому не слухав?
Дістанеш завтра двадцять п'ять,
Щоб вмів накази шанувать!«

Зітхнув Тарас: »Чи тільки я
Страждав дитиною малою
Ї очі утирав полою,
Бездомне, кволе сиротя?
Ґей, скільки діточок дрібних,
Квіток пахучих весняних
Від голоду чи на морозі
Зів'яло на чужім порозі!

А іноді то аж заплачу —
Шепнув Шевченко — як побачу
Малого хлопчика в селі:
Мов відрвалось від гилі
Одно-однісіньке під тином
Сидить собі в старій ряднині...
Мені здається, що це я,
Що це ж та молодість моя.

Московська гордая цариця
Прелюта, злюща, мов вовчиця,
Народ в кріпацтво запрягла,
У раї пекло завела
Ї з українського села
Дідів батьків, дітей-маляток
Забравши радість їх і статок,
На муки, сльози повела.



І бачить він нову картину:
Поклавши під снопом дитину,
Вдова на полі спину гне —
На панщині пшеницю жне;
Гарячий піт з чола втирала,
Втомилася, не спочивать
Пішла в снопи, пошкандибала
Івана сина годувать.

А ось дорогою в село
Сліпця хлоп'ятко повело
І босе, й голе, і обдерте,
І ні життя йому, ні смерти,
Іде і руку простягає —
»О, дайте хоч шажок!« — благає,
Минає села і міста
Бездомний круглий сирота.

Боліло серце у Пророка
За Україну, за свою
І він перо підняв високо,
Мов меч освячений в бою:
Боротись буду до загину
За нарід свій, за Україну,
Клянусь покласти кривді край —
Мені, Ти, Боже, помагай!«

У Петербурзі, на чужині,
В глухій далекій стороні
Сидів Тарас в своїй хатині,
Писав поеми вогняні.
А перед ним, немов у сні
Цвіли майбутнього картини
Його святої України.
Веселі, радісні, ясні.

Р. Завадович

# ДИТИНСТВО ПОЕТА

Великий пан був Василь Васильович Енґельгардт. Багато у нього було маєтків, сіл, хуторів, а в тих селах багато сот і тисяч кріпаків. В одному з тих сіл на Київщині жив кріпак Григорій Шевченко із жінкою Катериною, невеличкою дочкою Катрею й ще меншим сином Микитою.

Важко жилося цьому Григорієві, зрештою як і всім взагалі кріпакам цього часу. Бідність долягала, а тяжка панщина не дозволяла подолати ту нужду. Тому то, коли народилася у Григорія третя дитина, не принесла вона особливої радости. Назвали Тарасом.

Народився він саме перед початком весняних робіт. Мати його й загалом не була сильного здоров'я, а тепер, на тяжкій роботі, і зовсім підупала. Ніколи й дитини доглянути. Забіжить на хвилинку, погодує й знову біжить на панщину. Кличе на ходу:

— Катре! Доглядай дитини!

А Катря сама така, що її ще доглядати треба. Дитина плаче — що Катря з нею зробить? Нажує хліба, зробить з ганчірочки пипку і запхає у рот. Або нажує буряка й дає з свого рота як голуб'яті. Як воно від того всього не вмерло — хто й зна?..

А настало літо — ще тяжче матері з дитиною. Бере з собою немовля на поле, примістить там денебудь, а сама жне чи там в'яже. Дитя прокинеться, кричить аж захрипне, а мати не сміє підійти, бо лановий близько і водно кричить:

— Ану, баби-баби-баби-баби! Поверта-йсь! — ляскає пугою.

От, у яких умовах ріс малий Тарасик. І все ж виріс, передибав ті тяжкі часи.

Вже він величенький. Говорить добре, — тільки »р« не вимовляє. Дід Іван, батько Григоріїв, дуже любить онука і все умисне вигадає щонебудь, де багато »р«.

А-ну, Тарасику, скажи:

Прилетіли журавлі,
Примостились край ріллі,
Закричали — »тра-ра-рі!«

А Тарасик перейме зразу й починає:

П'итетіли жу'авлі,
П'имостились к'ай »іллі,
Зак'ичали »т'а-а-і!«.

А дід сміється.

Став підростати Тарасик. Та такий цікавий до всього. Все розпитує — а то до чого, а то до чого? Матері ніколи з ними возитися, тож він іде до Катрі. А Катря сама нічого не знає.

— Катре, а що таке сонце?

— Це вогнище таке велике.

— А хто його розпалює?

— А розпалює його дід.

— А де ж він дрова бере?

— Там десь уже бере...

Тарасові цього мало. Він незадоволений.

— А що таке зірки?

— Це свічечки. А держать їх янголи. А ті янголи сидять на небесних сходах.

Це так Катря каже. А мати кажуть, що це душі померлих людей праведних та благочестивих. Кому ж вірити?

Про небо казали, що воно тверде і велике. А щоб не впало на землю, то підпирають його залізні стовпи.

Це зацікавило Тараса настільки, що він вирішив перевірити — піти до тих залізних стовпів.

Вийшов із села, пішов полем. Уже довго йде — а стовпів нема. Самі поля й поля.

Он могила. Як зійти до неї — мабуть уже й стовпи видно.

Побіг до могили, вийшов на неї, глянув... І туди село — і туди село. І там садки — і там садки. А стовпів нема.

Що ж його робити далі? Чи йти стовпів шукати, чи вертатися додому?

Поглянув на сонце — а воно вже скоро зайде. Ні, думає собі Тарасик. Сьогодні мабуть уже пізно. А от завтра Катря пожене корову до череди — і я піду з нею.

Скотився з могили й подавсь додому.

Тихо у полі. Заходить сонце і від кожної стеблини простягаються довгі тіні. Ніщо не звучить на безкраїх ланах. І в тій тиші благовісній іде дитина польовою дорогою. Перебирає малими ноженятами, ляпають підошовки по м'якій куряві.

Он показалася чумацька валка. Поскрипують навантажені мажі. Біля переднього воза йде старий сивоусий чумак. Стьобає батогом головки будяків. Дивиться, що вже й вечір скоро, а полем дибає дитя мале.

— Ей, хлопче!

Тарасик підняв очі. Над ним схилилося вусате лице.

— А куди це ти, парубче, мандруєш?

— Додому.

— А деж твій дім, небораче?

— У Кирилівці.

— А-а... Так чого ж ти йдеш на Моринці?

— Я не на Моринці йду, а до Кирилівки.

— Ну, як на Кирилівку, то сідай, товаришу, на мою мажу, — ми підвеземо тебе трохи.

Підняв хлопця, посадив на скриньку, ще й батога в руки дав. Тарасик зовсім щасливий. Хвиськає батогом, покрикує на волів: »А гей соб, мої полові!«...

Під'їхали до села. Тарасик заплескав у долоні.

— А он наша хата! А он наша хата!

— А коли бачиш свою хату, то йди собі з Богом.

Зняв хлопця з воза, поставив на землю. Побіг Тарасик.

Підбіг до свого перелазу, став відпочити — біг бо дуже.

Дивиться — і сім'я вечеря коло хати... вечірня зіронька встає... На спориші мати поставила маленький столик і всі сидять. Тільки Катря стоїть оподаль і журиться, підперши щоку рукою.

Тарасик висунув голову з-за перелазу.

— А осьдечки і я! Ку-ку!..

Катря скрикнула й сплеснула в долоні.

— Прийшов!.. Прийшов!.. Прийшов!..

Кинулася до Тараса, підхопила на руки, а сама й говорити не може від радощів. Посадила на траву, дає йому їсти.

— Їж, Тарасуню!.. Їж на здоров'ячко.

А Тарасик не може їсти. Він тільки тепер зрозумів, як безмежно дорогі йому і батько й мати, і Катря, хата оця, Рябко. Сльози застелили йому очі...

Гнат Хоткевич.

(Розділ з недрукованої повісти про життя Тараса Шевченка).

Т. Шевченко

## СОН

... От мені приснилось, ніби край могили
Пасу я ягнята, а я ще малий,
Дивлюся: могила ніби розвернулась,
А з неї виходить неначе козак
Уже й сивоусий собі неборак,
Та і йде до мене...

Ось мене бере
Неначе на руки, та несе в могилу:
А чорна могила ще гірше розкрилась.
Дивлюся — в могилі усе козаки:
Який безголовий, який без руки,
А хто по коліна неначе одтятий:
»... Дивися дитино, оце козаки!«

— Ніби мені каже.—»На всій Україні
Високі могили. Дивися дитино:
Усі ті могили — усі отакі:
Начинені нашим благородним трупом,
Начинені туго. Оце воля спить!
Лягла вона славно, лягла вона вкупі
З нами козаками!..

Дивися ж дитино
Та добре дивися! А я розкажу,
За що Україна наша стала гинуть,
За що й я між ними лежу.
Ти ж людям розкажеш, як виростеш сину,
Слухай же дитино...

# ЩАСЛИВА ЗУСТРІЧ

Ніде ще не чув себе Тарас таким самітним, як тут у чужій московській столиці. Нераз здавалося йому, що Петербург придавлює його своїми густими мряками та високими, сірими будівлями. Тужив він заєдно за синім небом там — на далекій, любій Україні, за садочками біля біленьких хаток, тужив за своєю червоною калиною. Та часами спинювався він, мов зачарований, перед гарними палатами та перед статуями в Літньому Саді і забував, що йде на роботу. Пильно вдивлявся він в ці різьби, немов бажав затямити кожніську їх риску.

І ось він знову в Літньому Саді. Ввечері нікого довкруги нема. Усі статуї нічю здавалися зовсім інакшими, як задня. Тарас добув шматок паперу й узявся рисувати одну статую.

Заглибився в роботу і про ввесь світ забув та й не завважив, як до нього підійшов якийсь молодий чоловік. Аж почув голос:

А що ти, хлопче, робиш?

Тарас стрепенувся і швидко сховав свій рисунок за пазуху.

Я? Нічого не роблю. Я йду на роботу та зупинився в саді.

Та за хвилину, глянувши на привітне лице незнайомого, додав:

— Я рисував.

— Покажи, що ти рисував? — попрохав незнайомий.

Несміливо добув Тарас з-за пазухи свій рисунок. Незнайомий поглянув на рисунок і привітно усміхнувся.

— Гарно, дуже гарно, — сказав він. — А часто ти заходиш сюди рисувати?

— Коли близько від місця роботи, то часто, а коли далеко, то під неділю.

— Ти вчишся малювати?

— Так, у маляра Шираєва. Але то так, і вчуся і не вчуся. Шираєв посилає мене красити паркани, а часом малювати стіни в покоях, — додав сумно.

— А відкіля ти? — спитався ще незнайомий.

— Я з Вільшаної, — відповів Тарас.

— З Вільшаної! З України! — закликав радісно незнайомий. — То ми земляки!

Тепер і Тарас утішився.

— Прийди до мене в неділю! Ось тобі моя адреса. Питатимеш за малярем Іваном Сошенком.

Така була зустріч Шевченка з Сошенком. А вже після другого й третього побачення Сошенко немов прилип до Шевченка, полюбив його, як рідного брата.

І ця зустріч з Сошенком, українським малярем, рішила про дальшу долю Шевченка. Сошенко щиро зайнявся нещасним земляком, кріпацьким сином. Познайомив його зі своїм учителем Брюловим, а цей з іншими визначними людьми. Всі вони всіми силами старалися, щоб талановитий юнак міг учитися в петербурзький малярській академії. Перш усього подбали про гроші на викуп Шевченка з кріпацтва. А це було важне, бо кріпаків не допускали до вищих шкіл. Щоб роздобути гроші, Брюлов намалював портрет славного тоді поета Жуковського і продав його. За ці гроші купили Тарасові волю. Тепер уже міг він учитися в академії та стати мистцем-малярем.

Так одна щаслива зустріч рішила про долю Шевченка і відкрила йому шлях з кріпацтва до волі й науки.

А. Л-кий

---

Холоне серце, як згадаю,
Що не в Украйні поховають,
Що не в Украйні буду жить,
Людей і Господа молить.
Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть..
Розпадеться домовина.
А з-під неї встане Україна
І розвіє тьму неволі...
Світ правди засвітить
І помоляться на волі
Невольничі діти...

Т. Шевченко

# »ЯСНЕ СОНЕЧКО«

Вже два місяці облягають печеніги Київ. Дізналися, що князь Святослав далеко в Болгарії, і підступили під саму столицю, де замкнулася княгиня Ольга з трьома онуками: Ярополком, Олегом і Володимиром. Важко прийшлося киянам. В городі настав голод і брак води; а тут ніяк сповістити Святослава, що в нього дома діється.

Правда, по другий бік Дніпра, за Києвом, стоїть воєвода Претич з відділом війська, але й до нього нема доступу. Чорні злидні нависли над матір'ю українських городів.

В княжому теремі[1]) в своїй кімнаті сидить княгиня Ольга. При ній наймолодший, найлюбіший її онук — Володимир. Припав до колін бабуні і просить: — Розказуй про діда Ігоря, як він покорив уличів і тиверців, і як ти помстилася за його смерть на деревлянах.

— Помстилася! Страшно помстилася! Хай Бог мені простить за такий гріх,—прошепотіла книгиня і глянула на візантійську ікону Пречистої, що в куті кімнати сяла золотом від світла лямпадки. — Не згадуй мені про це, любий.

Вікна княжого двору задрижали від ударів в стіни города печенізьких пращ[2]) і сокир.

— І я, як виросту, — говорив Володимир, — буду таким лицарем, як дідусь і батько. Не посміють тоді дикі печеніги і ногою ступити на нашу землю! Правда, мій батько Святослав великий лицар-воїн?

— Справжній лицар, недаром прозвали його Хоробрим. Мій син! — з гордістю промовила княгиня. — Сміливий, легкий на ходу, як пард. У похід не возить з собою ні казанів ні шатер; ріже конину, воловину або дикого звіра тоненькими платочками, пече на вуглях і так їсть. Спить на конячій опоні, підмостивши під голову сідло. А як іде з ким воювати, то посилає вперед своїх послів, щоб вони про це оповістили ворогів, кажучи: »Іду на вас!«. Це він робить на те, щоб вороги мали час приготовитись до бою, бо князь Святослав вважає не по-лицарськи несподівано, потайки на когось нападати. В цьому й уся його сила лицарська і нею, як знаєш, переміг він хозарів над Волгою, дійшов аж до річки Кубань, у далеку землю Тьмуторокань, побив греків і болгар, і тепер сидить там у них, у Переяславці. Вже й пісні склала про нього наша молодь:

»Ой, пустимося ж на тихий Дунай,
Долів Дунаєм під Цареград«.

— І я, як виросту, теж далеко розгорну нашу державу.

— Не в тому тільки слава князя, щоб поширювати державу—

промовила княгиня Ольга, поклавши руки на ясну голівку онука, — але і в тому, щоб її внутрі скріпити і будувати на ній нове краще життя.

— Яке нове життя? — запитав хлопець, підіймаючи бистрі очі на бабуню.

— Упорядкувати землю, завести лад поміж народом, у судах, торговлі, землеробстві; ставити кам'яні двори, привести народ до правдивої віри; подбати про навчання молодих, як це діється у греків і інших просвічених народів. Не лише лицарем мусить бути князь, а й розумним володарем, будівничим своєї держави.

— Я таким буду, бабуню! Побачиш, яким я буду колись будівничим! — закричав хлопець і раптом замовк.

Десь у віддалі, за стінами города, почулися голоси воєнних труб. Володимир сплеснув у долоні.

— Батько вертається! Прожене печенігів! — крикнув і кинувся з кімнати. Та не встиг вийти, бо в дверях став сотник Демко і сповістив:

— Воєвода Претич напав знечев'я на ворога, а цей, думаючи, що це князь, налякався і ось тепер відступає від Києва.

Слава Богу! — перехрестилась Ольга до Ікони. — А хто дав знати Претичеві про нашу біду?

— Ось смільчак, що на це зважився, — відповів Демко, висуваючи перед себе молодого, стрункого юнака, що досі стояв осторонь під дверима. — Киянин, син дворецького Петка.

— Як це ти зробив? — поцікавився Володимир.

— Звичайно, — став розказувати юнак. — Вмію говорити попеченізьки, от і перебрався за печеніга і з уздечкою в руках перейшов через ворожі війська, питаючи всюди буцімто, чи не бачили мого коня? Так дібрався я аж до Дніпра, а там скочив у воду, переплив ріку і, діставшись до Претича, розповів йому про облогу Києва. Вчора вдосвіта пустився воєвода з відсіччю.

— Славно списався! — хвалив захоплений Володимир. — Будемо товаришами, добре?

І обидва вибігли з терему, поглянути з окопів, як відступає печенізька орда.

Минуло з того часу кільканадцять років. Не стало бабуні Ольги, згинув князь Святослав по-лицарськи в бою на широких степах чорноморських. Тепер на київському престолі сидить наймолодший його син Володимир і здійснює юнацькі мрії про велику, сильну державу.

Позбирав уже всі українські землі та й інші, що до Києва належали. Пішов походом під Карпати, в Галичину і на Волинь, відібрав від поляків наші городи: Перемишль і Червен, заглянув і на полудневе узгір'я Карпат над Тисою. За кілька літ мав уже

державу, що сягала від Карпат до Кавказу, на півночі до Волги і великих озер, що недалеко нинішнього Петрограду. Найбільше сил витрачав у боях з печенігами, що раз-у-раз нападали на східні границі України. Але й тут сприяло Володимирові щастя. Два рази прийшлося йому дуже скрутно, та врятувала хоробрість молодих і розум старих.

А згодом, забезпечившись від степових орд, заживши в мирі з сусідами від заходу й півдня, Володимир міг узятись і до внутрішньої розбудови своєї держави.

Сьогодні в Києві чимале свято — храм Пречистої Діви в Десятинній церкві. Князь, за звичаєм, справляє народові великий бенкет-пир. Такі пири, зрештою, тут майже щодня чи при князю чи без князя: на дворі в »гридниці« для бояр, гриднів, десяцьких, соцьких, тисяцьки, і »нарочитих мужів«[3]) — а старцям і вбогим можна приходити на княжий двір і брати собі поживу та гроші. За ті пири і пішла слава про князя Володимира, як про володаря ласкавого і прозвав його народ »ясним сонечком«.

Але ті Володимирові пирування були не тільки для утіхи князя й бояр. В них брали участь представники всіх верств громадянства — тут мали вони нагоду зустрічатися з собою, обговорювати державні справи, розуміти один одного, скріплювати зв'язки — єдність поміж собою. Це й була та внутрішня будова, яку проводив князь Володимир, коли водночас назовні забезпечувався від ворогів могутніми оборонними валами й твердинями.

Князь уже готовий до виходу на пир, але сидить ще у своїй кімнаті і, спершись на дубовий стіл, дивиться крізь відчинене вікно на далекий Дніпро, на зелені узгір'я правобіч, на високий горб, де ще недавно стояв Перун, а тепер красується рубана з дерева церковця св. Василія. А тут у самому Києві знімається кам'яна святиня Пречистої Діви. »Десятинною« зовуть її, бо князь на її удержання призначав десяту частину своїх прибутків. Будували її й малювали візантійські майстри.

Дивиться на те все князь і думками лине в минуле. Згадав розумну бабусю Ольгу й зітхає: »Коли б ти сьогодні ще жила, моя кохана виховнице, раділа б твоя душа, як твій онук пішов твоїми слідами, за твоїми науками.

»Сьогодні я не тільки лицар-князь, але й князь будівничий, як це я обіцяв тобі ще за життя батька. Я і мій народ прийняли правдиву віру Христову, до якої твоє серце так щиро прив'язалося. А там... будую далі на всіх ділянках державного життя«.

І згадав Володимир усі свої тяжкі зусилля, які треба було йому прикладати, щоб прищепити візантійську культуру не тільки в будівництві і малярстві, але й серед народу. В Києві є вже школа для дітей »нарочитої чади«, цебто для визначніших ро-

дин. З неї вийдуть свої священики і взагалі просвічені люди, які розумно зможуть відтак стати разом з князем до творчої роботи. І з цих перших учнів Володимирової школи вийшов славний митрополит київський Іларіон, що опісля над домовиною князя проголосив останнє прощальне слово.

Думає князь, торочить нитку спогадів: »Будую... разом з боярами обмірковуємо, якими законами забезпечити добро народу в щоденному житті, в церковному, в громадському«.

Думає князь і зором стежить за стадом білих голубів, що кружляють понад Десятинною церквою.

Занавіса у дверей легко заколихалась і крізь неї виглянула темна голівка княгині Анни.

— Князю! Народ жде тебе на майдані. Пора починати пир. Вже зійшлися бояри, посадники і старіші з усіх міст та люди многії. На сьогодні наготовили дворецькі 300 перевар меду, крім їжі всякої і хлібів.

— А про вбогих і хворих не призабула ти, Анно?

— Невже ж можу я позабути про те, що так лежить тобі на серці? — з легким докором відповіла княгиня. — Для вбогих і старців столи розставлені під церквою. Хворим і калікам розвезли отроки[4]) всякі припаси: хліб, м'ясо, кисіль, рибу, городину, мед і квас у бочках. А мої служебниці мають розвідати, де є немічні жінки і бездомні діти-сироти. Нічого я не забула, князю.

Вийшли князь і княгиня на майдан. Зашумів народ, як бджоли у вулику. Заграли труби, бубни, гуслі. Замаяли у повітрі підкидані шапки, понеслись оклики: »Слава князеві! Ясному сонечкові, заступникові нашому! На здоров'я, на довгі роки!«.

Сіла княгиня поміж жіноцтвом, а князь походжає поміж народом. Тут заговорить ласкавим словом, там вислухає скарги, чи прохання, — бідним сипле щедрою рукою пригорщу золотих і срібних монет, на яких по один бік візерунок князя, по другий — його знак державний: тризуб.

А там над берегом Дніпра готується молодь до танців, до музики й співу. Вже дівчата стали у коло і понеслася бадьора пісня:

»Ой, пустимося ж на тихий Дунай,
Долів Дунаєм під Цареград«.

В. Лебедова.

1) Терем — Княжий двір, 2) праща — машина до метання кам'яних куль, 3) гридниця — де жили урядовці-гридні й інші; десяцькі, соцькі, тисяцькі — вищі військові урядовці, нарочиті — визначні, — 4) отроки — молодші з двірської служби.

# ОРЛИ

Учив старий орел молодого літати.

Навчав його: »Лети помалу, але якнайвище. Тільки витривай. Пам'ятай, що ти — орел.



Полетіли. Великими колами кружляли в повітрі і піднімалися вище й вище, аж поки величаво не попливли ген у блакить: старий попереду, а орлик, роблячи все, як батько, позаду.

Але ж молодий швидко відчув утому, та й почав боятися в такій висоті. Став проситися додолу. Одначе старий не дозволив, а гукнув суворо:

— Вище вгору!

Орлик знову напружив свої сили, але ж швидко почав з утоми спускатися вниз.

— Я вже більше не можу! — заквилив розпачно.

— Вище, все вище! Ти — син орла! — ще суворіше вигукнув старий.

Замовк молодий, ще дужче напружив свої сили і ось — витривав, витривав разом з батьком.

Коли ж повернулися орли до гнізда, старий, замість похвали, тільки поважно промовив:

— Ти самий тепер доказав, що для орлів немає »не можу«, а тільки »витриваю«!

І. Грушка (переклад з чеської)

# НАШІ РІКИ

Засіяло сонце,
Щез холодний лід,
Всі річки безжурно
Вже пливуть у світ.

Покидає Тиса
Свій гористий край,
І пливе на південь
В голубий Дунай.

З бистрим Черемошем
Мчить прозорий Прут, —
Не страшний їм простір,
Ні мандрівки труд.

В дальню синю Вислу,
Крізь зелений луг
Сянь пливе сріблистий
І спокійний Буг.

А Дністер глибокий
Крізь яри, луги,
В наше рідне море
Мчиться без ваги.

Золотим Поділлям,
Смирно, без тривог,
Мов хазяїн чесний,
Тихо в'ється Бог.

І Дніпро могутній
Пута з льоду рве,
Гордо та велично
По степах пливе.

З ним повільна Прип'ять
І ясна Десна...
Заквітчала щедро
Береги весна.

Біля шахт спокійно
Дін пливе з Дінцем,
Мов рідненький батько
З сином молодцем.

І Кубань з Кавказу
Нам несе привіт, —
Жовтовода річка,
Красна, наче цвіт.

Ці річки прекрасні
Сяють нам у млі,
Мов ласкаві очі
Рідної землі.

Це про них співали
Козаки пісні
У ярмі турецькім,
В дальній чужині.

Не забути, рідні,
Вас ніде, повік,
Тихі, ясні води
Українських рік!

М. Петрів

Хто з вас уміє показати на карті всі названі ріки? А хто з вас з пам'яти нарисує Дніпро і позначить головніші міста, над ним, а зокрема Канів, де Шевченкова могила?

# БИСТРЕ ОКО

Було це в Північній Америці, де ще й досі живуть червоношкірі індіяни. Індіянин Джо прийшов до своєї хатини-вігваму і побачив, що в нього хтось забрав м'ясо.

Джо оглянув добре те місце, де висіло і сохло м'ясо, обійшов довкола вігвам і пішов слідами злодія в напрямку лісу. В лісі на дорозі він зустрів людей, і запитав їх:

»Чи бачили ви низького, старого чоловіка з короткою стрільбою і малим собакою з пухнатим хвостом?

— Так, ми бачили, — відповіли люди. — Він ішов цією дорогою.

— Це злодій, він украв моє м'ясо, — став запевняти Джо і розказав усю подію. Люди були неймовірно здивовані: як може Джо описувати так докладно людину, якої ніколи не бачив?

— Я знаю, що той чоловік низький, — відповів Джо, — бо він наносив цілу купу каміння, щоб стати на ньому і достати до м'яса. Я знаю, що він старий, бо його крок короткий, — я помітив це по слідах на гнилім листі в лісі. Я знаю, що його рушниця коротка, бо він обпер її об дерево і цівка лишила слід на корі. Я знаю по слідах, що пес малий і знаю, що має пухнатий хвіст, — відбитку хвоста він залишив у пилюзі, де сидів і ждав, поки його пан здійме м'ясо.



## ЧИЇ ЦЕ СЛІДИ?

Ой лягли сніги, лягли,
Всі дороги замели,
Та у поле вийшли діти, —
Завзятущі слідопити.

Закричали як один:
— А чиї це тут сліди?
Бачите, які широкі,
Кривобокі та глибокі!

— Мабуть, тут ведмідь ішов
Слід лишив од підошов!
Ні, це певно вовк пробіг,
Загрузаючи у сніг!..

— Не вигадуйте ви див! —
Приєднавсь Петрусь до крику, —
— Тут сьогодні я ходив
У великих черевиках!

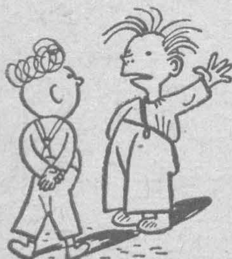
Леонід Полтава

---

»ЮНІ ДРУЗІ« — пластовий журнал-додаток до »Української Трибуни« для старших дітей і юнацтва, ч. 1. Березень 1947. Редаґує ред. колеґія ОПДЛ і СУПЕ. Адреса Редакції: „JUNI DRUZI", München, Dachauerstr. 9/II Адреса адміністрації: „JUNI DRUZI"—koop. „PLAST", Bayreuth, Leopoldkaserne
Druck: R. Oldenbourg, Graphische Betriebe G. m. b. H., München

Ціна 1,50 НМ.

# Цюприк і Чуприк



Каже Цюприк:
Сам незнаю,
Де поїхати я маю?



Чи в Америку, де часом
Я собі кидав би »ляссом«?



Чи до Індій? Слонем їхать,
Це велика, мабуть, втіха!



Чи у Африку, де ми
Полювали би на льви?



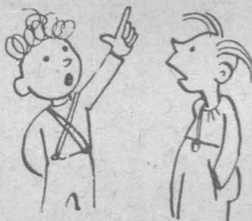
Чорні всі там ходять люди
Й митись нам не треба буде.



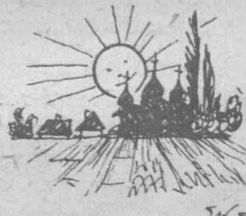
До Австралії хочу я дуже
Їздив би в канґурі, друже!



До Китаю теж хотів би!
Патичками риж
там їви!



Чуприк слухав й каже: Ба!
Добре там, де нас нема.




Та найкраще, брате, в світі
Сонце на Вкраїні світить!...

Текст і рисунки ЕКО

157.



# ЮНІ ДРУЗІ

Ч. 2 - 3 НА ЧУЖИНІ 1947



... І Юр у Львові задрижить
Від дзвонів і пісень ,
І всьому світу возвістить
Про Твій воскресний день,
Преславна наша Україно!

Р. Купчинський »Великий День«.

## У ДЕНЬ СВ. ЮРІЯ

**Усе чіткіше в час похмурий**
**В тяжкі знеможні ночі й дні**
**Святий ввижається нам Юрій**
**Із списом на коні.**

**Ось він летив... Борні хвилини...**
**Та досить сил у юнака.**
**І вже у голову змиїну**
**Послала спис його рука.**

**Світліє день. Стихають бурі.**
**Земля всміхається сира.**
**І іде в славі гордий Юрій —**
**Звитяжець Правди і Добра.**

# МИХАЙЛИК—СЕМИЛІТОК

**(Старокиївський переказ)**



Князь Володимир Великий
»Ясне Сонечко«

Великому князеві Володимирові народився син, і благочесний митрополит охристив його Михайлом. От росте він, та такий мудрий, відважний і хоробрий, що аж тивуни і князь дивуються. Знахарі, звіздарі-мудреці, запрошені на княжий терем, пізнати дивну дитину, тільки головами покивали: »Це і єсть наречений прадавнім переказом. Здавніх-давен відомо було, що в княжому роді Рюриковичів прийде колись на світ хлопець і наречуть його ім'ям покровителя столиці Архистратига Михаїла. І буде він богатир славний і войовник, якого ще світ не бачив. Тільки, щоб слухалися його кияни, тоді красунь Київ затьмить блиском славу Царгороду й Риму. І доти не здобути ворогам Києва, доки стоятимуть у ньому Золоті Ворота і доки кияни держатимуться в єдності та шануватимуть свого князя. Доглядай жа, князю, Михайлика, майбутню славу Києва«.

За кілька років обляг Київ татарський хан з великою ордою. Татари люто перлися на вали, але даремно: поки Михайлик у городі, Києва їм не здобути! Бо й справді Михайлик-Семиліток такий герой-богатир, якого ще й світ не бачив. Візьме, було, лука, націлиться, пустить тятиву, — і стріла калена летить просто в страву ханові, у миску. Ще й глузує з хана, картку напише: »Хоч би ти ще сім літ стояв, то нас не візьмеш, поки я в Києві« та й пошле стрілу.

Хан читає, лютиться-піниться, бачить, що непереливки. Орда гине від ратищ і стріл оборонців, кидається пошесть, гинуть верблюди... А над усе гнівить його той малий Михайлик - Семиліток. Коли б йому такий на зятя нагодився, то з ним можна б увесь світ звоювати! Хан погадав - подумав та й шле послів до Києва.

»Віддайте, — переказує, — мені Михайлика за зятя, а то, бачите, яка в мене сила, ще й підмога йде. Як віддасте по-доброму, то вступлю від облоги, а як ні, то, здобувши город, Михайлика все одно дістану, а вас, оборонців, виб'ю до ноги...«

Зійшлися кияни на віче. Михайлик каже: »Нічого нам боятися. Поки стоять Золоті Ворота, Києва нікому не здобути«. Але частина киян відійшла набік і радиться-змовляється: »Віддаймо його! Через одного має пропадати Київ? Приймімо те, що хан переказує.«

А Михайлик уже біля них. »Як віддасте мене, то — востаннє бачите Золоті Ворота.« Тоді кияни далі: »Не слухати нам Семилітка...«

Скочив тоді Михайлик на коня, обернувся до змовників і ще раз промовив:

»Ой, кияни — кияни, панове-громада!
Погана ваша рада:
Якби ви Михайлика не віддавали,
Поки світ-сонця, вороги б Києва не дістали.«

Від'їхав до княжого терему, потішив зажуреного батька і взяв від нього Рюрикового меча. Перехристив його тричі й закричав: »Мечу, ти мій мечу, ти на татарове!«. Махнув ним на татарське військо, та й не стало по обидва боки ворогів. Ліворуч його — як вогнем спалило, праворуч — як солому виклав. Кияни тільки роти порозззявляли з дивування...

А Михайлик, сидячи на своєму богатирському, баскому коні звернувся до киян: »О, плем'я лукаве та невірне!« І, переїжджаючи через Золоті Ворота, схопив своїми дужими руками половину їх так, як береться сніп важенної пшениці, і поклав на ногу до одного стремена, а другу половину Золотих Воріт —

до другого стремена... Та тільки шлях закурився за ним... Поїхав, кажуть, у якісь далекі гори, а звідти у Царгород.

Гірко прийшлося покутувати киянам свою змову лукаву. Другого нападу татар вони не витримали: не було з ними героя-оборонця, Михайлика-Семилітка.

Татари вдерлися в Київ і знищили його до останку. Десятинна Володимирова церква своїми мурами покрила рештки оборонців. Отак, відплативши за смерть свого попереднього хана і орди, вигублених невидимою рукою Михайлика-Семилітка, татари пішли на захід.

У Києві зостались тільки каліки та нечисленні втікачі, що поверталися з комишів. Вони часто збиралися на руїнах Золотих Воріт і, покутуючи найтяжчий гріх — зраду своєї влади, гірко плакали. На диво, вітер коливав ще уламком золотої бляхи, що її не встиг забрати з собою Михайлик-Семиліток. І той уламок бляхи додавав надії тим праведним киянам, які не хотіли видавати Михайлика татарам. Вони радісно вітали заціліпу пам'ятку: »О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви стояли!« Тоді бляха сяла ясніше, мінилась в блиску заходячого сонця. А коли лихі кияни, що хотіли видати Михайлика татарам, сумнівалися, тоді золото бляхи меркло-темнішало від злих думок.

І зрозуміли недобитки-кияни, що це Михайлик-Семиліток дає про себе знати. Вони переказали і своїм нащадкам, що Михайлик живе десь далеко, в Царгороді. І стоїть перед ним глек води та лежить проскурка біла — більш нічого він не їсть... І Золоті Ворота стоять у Царгороді. Михайлик-Семиліток чепає на той час, коли кияни і увесь народ український об'єднаються і слухатимуться своєї влади. Тоді він повернеться в Київ і поставить Золоті Ворота на давнє місце. І засяють вони таким блиском, як ніколи досі.



Руїни Золотих Воріт
(давніший вигляд)

О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви стояли!

**В. І.**

# ТРОЯНСЬКА ВІЙНА

На західньому побережжі Малої Азії, коло протоки Геллеспонт лежало в давнину (поверх 3 тисячі років тому) місто Троя, або Ілліон. Сьогодні від нього немає й сліду, але воно живе в пам'яті людства, дякуючи безсмертному, великому творові стародавнього поета-співця, Гомера. Цей твір щасливо зберігся і зветься він »Ілліяда«. У ньому ми й читаємо про війну стародавньої Греції проти Трої.

Про причину троянської війни греки розповідали таке: Колись одружився король грецького краю Тессалії з богинею Тетидою, (греки вірили в багато богів і богинь, а також у те, що люди могли одружуватися з богинями). На весілля запросило молоде подружжя всіх богів, поминули тільки богиню гніву Іриду, щоб вона не накоїла під час весілля якого лиха. Ірида вирішила помститися і в час весільної забави, вночі, вкинула знадвору через вікно на залю золоте яблуко з написом: »для найкращої«.

До яблука кинулися одночасно аж три богині: Гера (жінка найвищого бога Зевса), Афродита, (богиня краси), і Атена, (богиня мудрости й шляхетної війни). Кожна з них вважала себе найкращою і вважала, що яблуко призначене для неї. Між богинями виникла суперечка і вони звернулися до бога Зевса, щоб розсудив їх. Зевс не хотів давати присуду, бо між богинями була його жінка Гера, і він відіслав богинь до молодця Париса, що був сином Пріяма, короля міста Трої.

Кожна богиня розмовляла з Парисом і обіцяла йому велику нагороду, якщо їй признає золоте яблуко. Парис признав яблуко Афродиті за те, що вона обіцяла йому найкращу жінку на світі. Вона й допомогла Парисові викрасти найкращу жінку Олену, хоч вона була вже замужня за королем Спарти Менелаєм.

Король Менелай вислав посольство в Трою до короля Пріяма, і домагався віддати його жінку. Одначе, Парис підкупив більшість членів королівської ради і ті вирішили, що не слід віддавати Олени. Через те, нібито, й почалася війна греків з троянцями.

Війна ця тяглася дуже довго (аж десять років) і закінчилася зруйнуванням Трої у 1184 р. перед Христом (за підрахунком александрійського вченого Ератостена).

В »Ілліяді« розповідається, як усе грецьке лицарство зібралося в похід проти Трої. Військо очолював Аґамемнон, брат грецького короля Спарти, Менелая. Найвизначнішим і найхоробрішим грецьким лицарем був Ахілл. Його не брали навіть стріли. Коли Ахілл народився, мати, королева Тетида, скупала його в чародійній купелі. Там, де тіло обмилося водою, до Ахілла не при-

ставали ніякі рани. Лише одне місце було незахищене, а саме — одна п'ята, за яку мати тримала його під час купання.

В останньому році війни дійшло до суперечки між вождем Аґамемноном і Ахіллем за розподіл здобичі. Покривджений під час розподілу Ахілл вирішив не брати далі участи в боях, і відпочивав із своїми воїнами в шатрі.

З того часу почали перемагати троянці, що мали між собою теж дуже хороброго лицаря Гектора, сина короля Трої, Пріяма. Цей Гектор убив у бою найближчого Ахіллевого друга Патрокля. Коли Ахілл довідався про смерть побратима, розлючений кинувся в бій, переміг троянців і викликав Гектора на двобій, щоб помститися за смерть Патрокля.

Гектор прийняв двобій, як і слід лицареві, хоч сумнівався, чи повернеться з бою живим. Не звертав уваги на сльози й прохання дружини Андромахи, яка казала не виходити на нерівний двобій. Він попрощався з нею і з малим синком на мурах Трої. Плакала його мати, стара Гекуба, дружина короля Пріяма. Віщувала лихо і сестра Кассандра, що, з волі бога Аполлона, мала віщий дар і часто предсказувала загибель Трої та велику руїну. Але ніхто не вірив її пророцтвам, хоч вони й завжди збувалися.

Гектор, хоч довго й хоробро змагався у двобої, усе ж таки згинув від Ахіллевого меча, а тіло його Ахілл наказав для помсти прив'язати до хвоста коневі і волочити по полю.

Та всеж війна не припинялася. Кожного дня гинуло багато визначних лицарів — і греків і троянців. Згинув і Ахілл — найбільший лицар-герой стародавнього світу: його потрапила в п'яту отруєна стріла.

Вкінці греки здобули місто підступом, що його придумав дуже хитрий король острова Ітаки — Одиссей. За його порадою греки збудували великого дерев'яного коня і сховали в ньому кільканадцять найліпших лицарів, а все військо відплило за найближчий острівець, і там сховалося. Біля коня греки залишили одного воїна, який вдавав з себе ворога греків і радив увести коня у місто. Хоч троянський жрець Ляокоон радив цього не робити, троянці ввели коня до міста. Вони не послухали осторогі жерця, зневірившись у нього, бо прихильні грекам боги післали з моря великих вужів, які обмотали Ляокоона разом з його двома синами й задушили. Вночі вийшли з коня грецькі лицарі, поруйнували міські брами і запалили будинки. Побачивши вогонь, наспіли й інші греки і здобули та зруйнували Трою, а її мешканців повбивали або забрали в неволю.

*

»Ілліяда«, в якій оспівана війна за Трою, — це твір, якому немає рівного у світі. Не дивно, що його з захопленням читали

в старовину, з захопленням і подивом читають його й сьогодні.

Наша велика поетка Леся Українка знала твір Гомера вже малою дівчиною. Разом з братом вона захоплювалася постатями з »Ілляди«, — особливо цікавила її постать віщої Кассандри.

Сучасний наш письменник, Юрій Косач, створив драматичну поему, в якій змальовує молоду ще Лесю в ролі Кассандри, а її брата Михайла в ролі Гектора, під час їхньої забави-гри. Цю цінну для нас змістом поему друкуємо сьогодні в нашому журналі.

**П. І.**

# ЛЕСИНА ПРОВЕСНА

**Дійові особи: Леся (14 років), Михайло, Кассандра. Діється в Колодяжному на Волині в 1884 — 85 рр.**

I

В садку на трави впало квіття,
Снігові яблунь впали пелюстки
і тінь, немов печера попід віттям,
і над ставком, де лілії хисткі.
Вже вечір. Вже чабан отари
жене із лук. Співають сопілки,
мов лебеді поплили тихо хмари,
і за селом луна пісень гулких.
А тут, у хащі тихої садиби,
інакший світ: під дубом — Іллion,
тут мури замку, там — затоки глиби,
лукавий ворог, зрада і полон.
Кассандра—Леся. Гектором—Михайло,
при боці меч, на кучерях — шолом:
ми Трої рідної займанцеві не даймо,
оборонім наш гордий Ілліон.
І Андромаха плаче: »Любий друже,
тебе благаю, не виходь у бій,
ми з ворогом змагатися не дужі,
не встоїмось ми в лютій боротьбі...«

МИХАЙЛО-ГЕКТОР

Великий сором, Андромахо,
втікти із поля чести й слави,
не лицар той — марний невдаха,
хто кидає полки й батави.
Пощо квиління це тужливе?
Свою дорогу знає воїн:
зустріти ворога сміливо
і полягти в нерівнім бою.

ЛЕСЯ-КАССАНДРА

О, горе, горе славній Трої
о, горе нам! Я бачу, бачу:
палає місто, в лютім бою
побиті воїни, і крячуть
над ними круки... Горе, горе!
Кругом неволя і руїна
і під ярмом важким покори
схиляється уся країна...

МИХАЙЛО-ГЕКТОР

Мовчи, Кассандро! Для хоробрих
одне є гасло в час тривоги,
єдине гасло в час недобрий:
це боротьба до перемоги!
Твоїм не вірю віщуванням,
ось вірний меч — суворе право...

ЛЕСЯ-КАССАНДРА

Година Трої це остання...

МИХАЙЛО-ГЕКТОР

Або година чести й слави!..

---

З сестрою брат розвагу кожний вечір
в садку знаходять і слова бадьорі
проказують із Ілляди. Хто ж, до речі,
не знав цих слів дзвінких?..

II

А зорі
вже мерехтять понад ланами
і борами лицарської Волині;
дрімає Лесин дім за білими бузками,
на ґанку дереблянім ходять тіні...
І до вікна приятелька весняна
з трояндами, що шепотілись з тінню,
підходить яблуня — немов знайома давня
і губить квітів тихе мерехтіння...

ЛЕСЯ-КАССАНДРА
(відчинила вікно в сад)

Мій край козацький — чи не Троя,
колись могутня, вольна, славна,
упавши у нерівнім бою,
в ярмі ячить, у брані здавна?
І все замовкло. Всі забули
колишню волю, славу, гордість

ярмо на шию одягнули,
живуть в неволі і погорді.
І степом тим, де пишна злива
цвіла прапорів малинових,
тепер лунає лиш тужлива
покори пісня, рабський стогін.
О, як хотіла б я надхненно
лицарський панцер одягнути,
мій спалахнув би меч вогненний
в руці, що крицею закута.
Мій прапор кликав би відважних,
мій прапор — світлість перемоги,
полки повів би в бій звитяжний...
Коня мені! Дзвінких острогів!...
Смішні ці мрії... Бог суворий
не юнака мені дав долю,
не лицаря талан бадьорий,
а стать дівочу, тиху й кволу...

III

Втім одмінився сад цей тихий —
це не волинська ніч сумирна:
гремлять вали, лютує вихор
над муром постать непокірна...

КАССАНДРА

Мене ти знаєш, дівчино химерна...

ЛЕСЯ

Кассандро!...

КАССАНДРА

Так. Це я віщунка лиха й зрад.
Цих віщувань не слухав город
древній,
моїх пророцтв не слухав ні порад.

ЛЕСЯ

Проте, був Гектор...

КАССАНДРА

Що ж, героїв чини
вітчизни не спасли. І мужній Гек-
тор впав
і всі лягли, хто щастя батьківщини
над власне щастя прагнув. Подолав
неситий ворог Трою. І не встане
з руїн вона...

ЛЕСЯ

Ох, це важкий полон!

КАССАНДРА

Така покара Трої громадянам,
від лінощів загинув Ілліон,
від чвар, байдужости й розладдя.
Народ троянський сам себе згубив,
не вмів здавити зради і безладдя,
не став у лави він, в годину боротьби.
А ти, моя мрійлива сестро, долі
своєї не клени, не нарікай... Дарма!
Хіба одні лиш юнаки мечем неволі
рубають пута?... Вір мені — тюрма
і не від криці може розвалитись...

ЛЕСЯ

Від чого ж ще, скажи мені!... Життя
своє віддати я готова, щоб добитись
моїй країні вольного буття...

КАССАНДРА

Поетове палке й могутнє слово
заступить зброю лицаря нераз,
поета пісня, горда, вольна мова
народ очистить від важких образ.
Мене послухай, сестро: арфа
Амфіона
каміння здвигнула, щоб у добу війни
високий мур це місто безборонне
чудесно оточив. Ось так і ти —
візьми
ралець від мене — арфу злото-
струнну,
і грай у час нещадний, в лютий час
облог,
щоб, як мур високий, щоб, як вал
бурунний,
народ до чину встав, до змагу й пе-
ремог!
То грай же, сестро; куй крицеве
слово,
нехай воно оновить Богом даний
край.
Пісня вогнелунна із рабів — героїв
сотворить нездоланних. Ось, бери —
співай!...

ЛЕСЯ

(сама)

Кассандро, де ти?... Вже пішла,
немає...
Привиддя це, чи сон?... Не знаю я
сама...
Та там, далеко, наче арфа грає...
щораз дзвінкіше, як на бій сурма.
Душа моя співає може?... Знов без-
краєм
ширяє і дзвенить, мов води на весні,
на крилах пісні це душа ширяє,
слова яскріють, промені ясні...
Пера мені! У слові я, мов в криці,
свободу вирізблю, ралець давнішнім
снам
надію в безнадії палко я приклику,
та ж це не осінь — молода весна!...

(Осяюється сад, сипле яблуня ме-
рехтіючий цвіт і пісня Лесина, пі-
сня дзвінка, як воля, музика воль-
ного краю — дзвенить усе голо-
сніше, як води на провесні).

**Юрій Косач**



# »ЧИТАЙТЕ, ЗГАДУЙТЕ МЕНЕ...«

(в 120-річчя з дня народження Леоніда Глібова)

Хто з вас, юнаки, не читав ще досі байок Леоніда Глібова? Немає сумніву — читали всі.

Коли не згадувати Шевченкового »Кобзаря«, то байки Глібова, поруч »Лиса Микити« І. Франка — найчисленніша кількістю видань українська книжка. Та й не тільки окремими книжками появлялися вони й появляються. Байки Глібова друкуються безперервно в шкільних читанках, усяких збірниках, журналах. І читають та знають їх усі: діти, юнаки, молодь, старші.

В чому ж загадка великої популярности нашого найвидатнішого досі байкаря? Власне ж, у його байках, у їхній красі, майстерній формі, гарній мові, а, головне, у їхній життєвій правді. В постатях різних звірів, чи й предметів та в їхній вдачі й діях письменник змальовує не кого іншого, а людей з усіми хибами, і саме про них »ясну правду чеше«. Та тільки ж не насміхається він з людей і не судить їх, а, мов добрий батько, показує »як в світі треба жити і стерегтись, чого не слід робити«.

В байках Глібова панівні ті правди-чесноти й ті ідеї, які завжди полонювали й полонять шляхетні душі, зокрема ж надихані вони глибокою любов'ю до України і взагалі до всього рідного.

І, власне, велика морально-ідейна цінність байок Глібова, попри їхню мистецьку вартість і є причиною того тривкого місця в українській літературі, яке вони займають.

Цього року, в березні місяці минуло 120 років з дня народження нашого байкаря. Ці роковини хай пригадають нам також і його слова про байку та, одночасно, його до нас побажання:

«Здається — байка просто бреше,
А справді — ясну правду чеше,
Нікого в світі не мине...
Читайте, згадуйте мене«.




Ішов Панас із города додому
З сокирою і мішком;
Вертатись довелось самому,
Прямуючи ліском.
Іде Панас, не розглядає,
Міркуючи про щось
(Міркує той, хто нужду знає), —
Аж чує — кличе хтось:
»Гов, дядьку! — хтось гукнув близенько.
Оглянувся: »А хто там, — каже, — де?«
— Це я — озвалося тихенько
Деревце молоде, —
Як вгляділо я вас, так аж зраділо.
— А що тобі? — пита Панас.
— Є дільце, дядечку, до вас.
— Кажи, яке там діло.
Деревце почало казать,
Яке йому життя погане,
Що не росте воно, а в'яне,
Що ніде віти розпускать
Через оті дуби й осики,
Хоч пропади на віки.
А якби я само росло,
Я б не таке було:
Я б виросло високе та зелене,
Усі раділи б через мене:
Вівчарики і орачі
У холодочку тут лежали б,
І спали б уночі...
Зробіте ласку, дядечку, велику,
Не жалуйте дерев старих,
Возьміть та вирубайте їх, —
Я дякуватиму до віку!
Достав Панас сокиру та брусок,
Налагодивсь — і полягли дерев'я...
Пропав лісок
Знічев'я!
Тепер само собі стоїть
Деревце молоденьке,
Сміється, шелестить
(Раденьке, що дурненьке!)
День, два — не вспіло погулять,
Вже й лихо стало докучать:
То сонечко пече, то вітер його пхає,
А іноді буває
Морока і з дощем.

Раз якось хмара наступила,
Схопилась буря і зломила
Деревце бідне з корінцем.
— Бач, божевільне, так і треба,
От тобі й виросло до неба, —
Озвалася Сова,
— Сама, дурненька голова,
Мовляв, біду собі купила —
Талан занапастила.

Гай, гай! Росло б і розрослось,
І виросло б, набралось сили,
І хоч самому б жити довелось,
Біди б не склалось... Світе милий!
Нам лишенько через таких,
Та й жалко їх.

*

Моторнії сини й онуки!
Читайте байку — для науки.

**Леонід Глібів**

# ЖАБА І ВІЛ

Раз Жаба вилізла на берег подивиться
Та й трошечки на сонечку погріться.
Побачила Вола
Та й каже подрузі тихенько
(Вигадлива була!) :
»Який здоровий, моя ненько!
Ну що, сестрице, як надмусь,
То й я така зроблюсь?
От будуть жаби дивуваться!«
»І, де вже, сестро, нам рівняться!«
Казать їй друга почала.
А та не слуха... дметься... дметься...
»Що сестро, як тобі здається,
Побільшала хоч трохи я?«
»Та ні, голубонько моя!«
»Ну, а теперечки? Дивися!«
»Та годі, сестро, схаменися!«

Не слуха Жаба, дметься гірш,
Все думає, що стане більш.
Та й що, дурна, собі зробила?
З натуги луснула — та й одубіла.
Такі і в світі жаби є,
Прощайте, ніде правди діти;
А по мені — найліпше жити,
Як милосердний Бог дає.

**Леонід Глібів**



# Лев дідуган

Лев — дідуган на світі довго жив;
Багато лиха наробив;
На старість підтоптавсь, нема вже тії сили,
Що при здоров'ї мав:
І ноги трусяться, і очі помутніли, —
Зовсім нікчемний став;
Лежить, одкинув хвіст і смерти дожидає,
А ще ричить і зозла позирає,
Неначе хоче настрашить.
Минулися вже тії роки,
Що розпирали боки, —
Тепер усяк йому віддячить норовить.
Колись він скрізь страшив, тепер у верболозі,
Як той горох, мовляли, при дорозі,
Хіба не схоче хто, той тільки не скубне.
Кабан кликом під боки стусоне,
Жаднюга Вовк рвоне його зубами,
Бугай товче рогами;
На що вже Зайчик-стрибунець —
І той урве хоч хвостика кінець,



А капосній Лисиці
Аж весело креснуть його по пиці.
Недужий лиходій і стогне, і харчить...
Аж бачить — і Осел біжить,
Щоб і собі хоч раз його вбрикнути;
Лев голову підняв, силкується гукнути:
»Ой, де ж ти, смерть моя!
Закрий мені навіки очі,
Щоб вже не бачив я
Зневаги тяжкої дурної поторочі«.
І справді тяжко, що й казать!
От до чого силенний Лев дожився...
Бодай би був не народився,
Як так життя своє кінчать!

Хоч соромно, а можна прирівняти
І деяких людей
До тих звірей.
Не треба людям забувати;
Хто вік по-божому прожив,
Ніколи зла і кривди не чинив,
Того до смерти будуть поважати
І добрим словом поминати.

**Леонід Глібів**

# ГОЛУБИ

**(Санскритська байка)**

На березі ріки Ґодаваре стояло морвове дерево з широким розлогим гіллям. Коли надходила ніч, багато птахів прилітало ночувати в затишних вітах дерева.

Про це довідався хитрий пташник і одного вечора наставив сіті і розсипав довкола дерева на принаду риж.

Якраз летіла зграя голубів із своїм провідником, голубом Чітра-Ґріва. Голуби радісно спустилися на землю і почали їсти риж, та Чітра-Ґріва сказав:

Стережіться! Подумайте хвилиночку, чи тут немає якої засідки. Звідки тут взявся риж, коли ніде близько не живе людина?

Голуби послухали осторогу провідника і покинули їсти. Але риж так спокушав, що один голуб відізвався:

»Ми можемо всюди підозрівати засідку, де б ми не находили їжу, всеж їсти мусимо. Кому все і завжди виглядає підозрілим, той завжди голодний і нещасливий«.

І голуби, не думаючи, знову злетіли на риж, почали завзято їсти і всі попали в сіті пташника. З розпачу накинулись на голуба, який намовив їх їсти риж, але Чітра-Ґріва спинив їх і сказав:

»Даремно нарікаєте — це безуспішне! Краще подумаймо про рятунок. Я раджу всім напружити сили й піднестися вгору разом з сітями. Слабі речі, з'єднані разом, можуть стати сильними. І слона можна зв'язати соломою, коли з неї сплести шнур«.

Голуби напружили всі свої сили, знялися вгору разом з сітями й полетіли далеко в поле, де жила їхня приятелька Гіранянка — стара мудра миша. Вона перегризла сіті й визволила голубів.

ІВАН ФРАНКО

# МІЙ ЗЛОЧИН

(скорочено)

1.

Власне надійшла весна, один із перших гарних, теплих днів. Перший раз по довгій зимовій неволі в тісних хатах ми, сільські хлопці, могли побігати собі свобідно. Ми вибігли на сіножать, що ще була гола й сіра від скиненої недавно зимової перини. Тільки десь-не-десь проколювалася із землі свіжа зелень.

Над нами здвигалося темно-синє склепіння неба, всміхалося сонце, а на далеких вершках Карпат блискотіли ще здорові снігові шапки, мов іскристі діямантові корони. Та їх краса не зворушувала нас надто дуже, бо ми почували кожної хвилини холодний зимовий подув, що йшов від них униз до сходу сонця.

Та все те не всилі було попсувати нашу весняну радість. Ми ходили, скакали й підскакували й бігали довкола, й відвідували всіх наших знайомих: старого, могучого дуба на краю лісу, що то по його кріпких конарах ми літом лазили навзаводи з вивірками; високу похилену березу із жалібно навислими тоненькими гілками, що ми їх звичайно надужували за гойданку на велику гризоту пана лісничого; тихі криниці в лісовій гущавині, де ми, позасідавши за грубими яворами та в'язами, нераз придивлялися вечорами лисам, борсукам та диким кабанам, що сюди приходили пити; і, вкінці, глибокі, чисті млинівки, де ми щонеділі з гаками чатували на щупаків, а коли припекло сонце, з криком і реготом освіжувалися в чистій, холодній воді.

Тепер, щоправда, довкола було досить голо й сумно; та й у воді, що вліті густо-часто оживлювалася плюскотом щупаків і громадами червоноокиx плотиць, які, звичайно, плавали цілими купами під проводом одної найбільшої, тепер було тихо. Та ми, проте, щокрок заглядали цікаво в воду, під кожний прут, під кожний зів'ялий лопух, у кожний корч, чи не задушився де який наш знайомий щупак під льодом, або чи пані видра не була ласкава зробити нашим рибам відвідин.

— Псс! Псс! — засичали нараз два чи три хлопці, що йшли передо мною, схилилися до землі й поповзли тихо наперед, намагаючися обступити довкола один корч.

— А там що таке? Що там таке? — запитав я поневолі також шепотом.

— Птах! Птах! Не бачиш його?

— Де він? Де?

— Ось тут у корчі. Лови! Ми ще такого не видали. Не літає мабуть, лиш бігає.

Поки ще хлопці обступили корч, я пішов просто до середини корча, обережно розгорнув густі гіллячки й побачив справді невеличкого пташка, що сховався в торішній траві. Не знаю, чи був він ослаблений, чи переляканий, досить, що побачивши мене над собою, не полетів і не побіг, і я в цій хвилині мав його в руці. Всі хлопці позбігалися, аби побачити мого бранця.

— А, який гарний!

— Такого пташка я ще не бачив ніколи!

— Гляньте лише на його очі!

— А його пір'ячко!

Це був маленький болотяний пташок, який в нашій підгірській околиці показується дуже рідко. Пір'я на ньому було попелястосіре з легеньким перловим полиском, дзьобик тоненький.

## 2.

Я приніс його на подвір'я. Він сидів спокійно в моїй долоні і не пручався. Я чув його м'яке пір'ячко й його тепле тіло.

— А смачне мусить бути його м'ясо! — стрілила мені нараз думка в голову.

— А що, якби його зарізати й дати спекти?

— Пусти, його! Пусти його! — шепче щось, мов добрий янгол, у моїм нутрі. — Адже бачиш він такий маленький. Навіть заходу не варто, щоб його пекти.

— Ет, що там! — скликнула дитяча впертість і в найближчій хвилині я відкрутив головку малому, гарному пташкові. Він затріпав раз, чи два своїми тоненькими ніжками, з шийки виплило дві чи три крапельки крови, і малого гарного пташка не стало. В моїй долоні лежав холодний бездушний труп.

І нараз зломилася, розвіялася вся моя впертість, моя завзятість, моє самолюбство. Я почув виразно, що я оце зробив щось безглузде, огидливе, що я допустився безсердечного вбивства, навалив на себе провину, якої не відпокутую й не відмолю ніколи. Адже я знівечив зовсім безцільно таке гарне, невинне життя! Ось тут на вільнім, божім світі, перед лицем цього ясного, теплого,весняного сонця, я видав і сповнив жорстокий, нічим не мотивований засуд на смерть. Тепер я почув зовсім ясно й виразно, що це вбивство було зовсім безцільне. Адже цього бідного трупика я не можу ані обскубати, ані їсти. Ні, я не мав сили навіть ще раз поглянути на нього. Я випустив неживого пташка з руки й засоромлений, стурбований, пригноблений і змішаний

побіг геть геть від нього, щоб не бачити його, щоб затерти в душі навіть спогадку про нього. Мені дуже хотілося плакати, але я не міг; щось немов кліщами стискало мою душу й вона не могла в сльозах вилити свого болю. Маленький, гарний пташок лежав у моїй душі, я поніс його з собою й мені здавалося завсіди, що він глядить з тихою резиґнацією, *) потакує головкою й шепче:

— Ах, я це знав, що пропаде моя весна, що неволя буде заразом і моя смерть!

У м'якому, вразливому дитячому серці не довго тривали ці турботи. По двох-трьох днях я вже забув пташка й його нещасну долю. Забув, бачилось, назавсіди. Враження мойого злочину залягло десь у темнім куті моєї душі й звільна його приспали, прикрили й погребли інші враження, інші спомини.

А проте воно не завмерло. Минуло цілих двадцять літ; і коли на мене звалився перший, великий удар нещасливої долі, коли я молодий, з серцем повним жаги, бажання жити й любити, посеред чудового літа сох і в'янув у тюрмі й мусів почувати, як розбивалися мої надії, як без милосердя толочено, розтоптувано, нівечено та руйновано все те, що я вважав найдорожчим скарбом моєї душі, тоді серед тривожної, безсонної ночі явився мені той маленький, гарний пташок, шпигнули мене в саме серце його сумні, повні тихої резиґнації оченята, прошептали мені його повільні рухи ті несамовито страшні слова:

— Ах, моя весна пропала! Я в неволі! Знаю, вже, знаю, чим то скінчиться!

І від тоді я не можу позбутися того спомину. Він затруює мені кожну хвилину щастя, розбиває мою силу й відвагу в нещастю. Він мучить моє сумління грижею й мені здається, що все дурне, безцільне, жорстоке й погане, що я тільки коли зробив у своїм життю, скристалізувалося в конкретний образ оцього малого, невинно замордованого пташка, щоб тим докучливіше мучити мене. Тихими ночами я чую, як той пташок тихо-тихо стукає дзьобиком у шибу й я прокидаюся зі сну. А в хвилинах тривоги й розпуки, коли лютий біль запускає кігті в моє серце й грозить ось-ось зломити силу моєї волі, мені здається, що я сам той маленький, слабосильний пташок. Я чую, що якась уперта, завзята й нерозумна сила держить мене в жмені, показує мені привиди свободи й щастя та може в найближчій хвилині без причини й цілі скрутить мені голову.

---

*) Резиґнація — зречення.

# ЩЕРБАТЕНЬКИЙ

Щербатенький — це було ім'я молодого, куцохвостого зайчика. Назву цю мав він через те, що одно вухо було в нього поторгане, щербате. А як воно сталося, про те й розкажемо.

Щербатенький жив при своїй мамі, куцохвостій Муці, серед буйної трави буйної Мокравини. Там мали вони затишне гніздечко, в якому й виростав Щербатенький під опікою дбайливої мами на дужого зайця. Часто лишався сам і тоді мама давала йому все науку: »Приляж гладенько до землі і сиди тихо й непорушно, хочби й що діялося.« Слухняний зайчик спав у м'якому леговищі і, широко відкритими очима, дивився на світ. Одного разу у горі, над його головою лаялися голосно два лісові крадуни — сойка і червона білка, — а тут, майже перед самим його носиком, якась жовта пташка спіймала синього метелика. Чорний хрущик мандрував собі вгору по стебелинці трави, а відтак перейшов через гніздо, і далі став лізти по мордочці щербатенького. Він, одначе, ані не зорухнувся, не моргнув навіть. По хвилині почув якийсь дивний шелест недалеко в гущавині, але не чути було, щоб хтось ступав ногами.



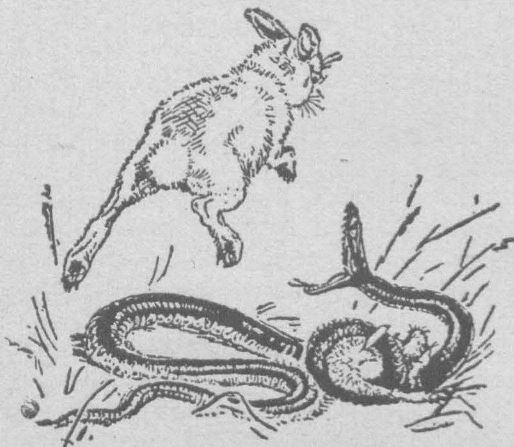
Щербатенький прожив увесь свій вік на Мокравині (йому було три тижні), але такого ще не чув і дуже тим зацікавився. Справді, мама наказувала припасти до землі й не рухатися, але цього шелесту не було чого лякатися, бо ж ніхто не йшов.

Той легенький шелест просунувся близько нього, скрутив на право і, ніби віддалявся. Щербатенький знав, що робити, він уже не маленька дитина. Розуміє — треба довідатися, що воно таке. Підвів обережно своє кругле тіло на коротеньких лапках, підніс

голову—і далеко зиркнув. Ледве ворухнувся, шелест затих. Щербатенький не чув нічого, тож ступив один крок вперед, щоб краще побачити і раптом зустрівся віч-на-віч з величезним, чорним вужем.

»Мамо!« — заверещав від страшного переляку, коли вуж скочив раптом до нього. Кинувся тікати своїми маленькими лапками, але вуж відразу вхопив його за вухо і почав обмотуватися довкруги зайчика, щоб його задушити в своїх обіймах і з'їсти на вечерю.

»Ма-мо, ма-мо!«, — кликав бідний Щербатенький, а крик його щораз слабшав. Ще хвилинка і був би замовк, якби не мама, що надбігла довгими скоками на рятунок. Це вже не та полохлива безрадна куцохвоста Муця, що всього боїться. Матірня любов додає їй відваги, крик дитини робить її геройкою і нараз — гоп! — як не скочить вона на вужа, — дряп! — як не дряпне його пазурями задніх лап, аж вуж в'ється з болю і сичить з гніву.



М-а-м-о! — слабенько голосить зайчик.

А мама ще раз і ще раз перескакує через вужа, і ще сильніше вдаряє пазурями. Нарешті злющий вуж випустив вухо зайчика та кинувся кусати зайчиху. Але тільки жменьку вовни вдалося вужеві зловити. А тим часом на його довгім, лускуватім тілі виступали щораз більші криваві рани від пазурів.

Щораз гірше було з вужем. Випнявся до останнього удару на зайчиху і тоді випустив із своїх обіймів зайченятко. Вискочив Щербатенький із страшних перстенів і став тікати в кущі переляканий та задиханий. Був цілий, тільки вухо було пощерблене зубами вужа.

А Муця й не думала далі боротися без потреби з ворогом. Побігла скоро в ліс, а маленький синочок біг услід за її сніжнобілим хвостиком, що показував йому дорогу в безпечне сховище.

**Ернест Томпсон Сетон**

# ЕРНЕСТ ТОМПСОН СЕТОН

Пів року тому, в жовтні 1946 р., в Америці помер Ернест Томпсон Сетон — відомий письменник, маляр і дослідник природи.

Довгі роки свого життя провів він в американських преріях і пралісах. Жив, як американські індіяни, серед природи, добуваючи поживу рибальством і ловецтвом. Пізнавав первісне життя індіян, знав дуже близько життя звірів і описав його у своїх чудових оповіданнях. Його книжка про життя звірів п. н. »Мої знайомі« (з його власними малюнками) відома в усьому світі і була перекладена також на українську мову.

Бажаючи виховати юнацтво й молодь в любові до природи, Е. Т. Сетон заклав у 1902 р. »Братерство березової кори«, членами якої були »хлопці-лісовики«. Ці хлопці жили на лоні природи, серед лісів, і там набиралися життєвої винахідливости, сприту, витривалости, відваги, фізичної й духової сили.

Коли англійський генерал Бейден Пауел заклав у Англії молодече товариство — організацію »Скаутінґ«, то багато дечого перейняв він саме від »Братерства березової кори«. Скаутінґ став загально-світовим товариством, а серед української молоді перші скаутові гуртки постали в 1911 р. у Львові під назвою Пласт. (Пластуни — це були юні козацькі розвідчики). І в українському Пласті дуже жива пам'ять про Е. Т. Сетона. Любов і пізнавання природи, її краси й тайн, мандрівки й життя серед лісів, степів і гір — це також одне з завдань українських пластунів.

Вшановуючи пам'ять духового батька Скаутінгу, а з цим і нашого Пласту, містимо сьогодні уривок з його книжки »Мої знайомі«.

## ЯКИЙ ЦЕ ЗНАК?

На першій сторінці нашого журналу, поруч наголовка, бачимо наш національно-державний герб, переплетений трипелюстковою лілеєю. Лілея — це пластунська відзнака. Три пелюстки лілеї означають три головні обов'язки пластуна:

1. Люби Бога і Україну.
2. Помагай другим.
3. Повинуйся пластовим законам і властям.

Лілея, сплетена з тризубом на знак того, що служба в Пласті — це служба рідному краєві й народові — служба Україні. Кожний пластун-новак і пластун-юнак готуються в Пласті вже з наймолодших років до цієї великої служби.

# РОСТИК

**(Уривок оповідання із збірки »Материнки«, нагородженої на літературному конкурсі В-ва »Нашим Дітям«)**

»Дивіться, мамин мазунчик знов збирається додому« — такими словами пані радникова після обіду звернулася до всіх дітей. А »мазунчик« справді зібрався, надягнув наплечник з книжками і сказав пані радниковій, що він уже йде.

На дворі було болото по вуха. До дому п'ять верств.

Але пані радникова чомусь не здержувала Ростика, і він подався впрост через греблю, де болота було найбільше. Там не тільки загрузали люди, а й коні. Одначе греблі не можна було обминути.

Інші діти скорше побігли на замкову вежу подивитися, що станеться з Ростиком, чи не загрузне десь?

За хвилю вони побачили внизу якийсь клубочок, що його можна було прийняти за Ростика. Ростикова біла кудлата шапчина біліла здалека. Але не було видно білої хутряної лямівки кожушка.

Ростик чи не Ростик?

Той клубочок котився все далі й далі, зупинявся, чіплявся за верби, що росли обабіч греблі, і за деякий час цілком зупинився.

Як це дійсно Ростик, то він вліз у порядну халепу. Йому треба, щоб попасти на дорогу додому, перейти на другий бік греблі. А це, очевидно, не можна зробити. От загрузло там кілька возів з мішками й людьми, і коні не можуть ані сюди, ані туди. Ростикові прийдеться повернутися.

Але що це? Клубочок лізе на дерево, з дерева скаче на хребти загрузлих коней, а відтіль на другий бік греблі. При цьому він ледве не скочується до озера, але вчасно хапається за стовбур.

Слава! Ростик уже на безпечному шляху. Правда, там також повно калюж. Але як Ростик дав собі раду на греблі, то там тим паче.

От видно, як якийсь селянин його переводить, як далі кидають йому через дорогу кладку, а там уже закрут, а за хатами нічого не видно.

За деякий час діти з вежі побачили на горбку за селом якусь крапку, яка все посувалася вперед.

Це напевно Ростик!

Шкода, на таку віддаль не можна докладно роздивитися. Ну, скоро можна буде й так запевнитися. Як запалить на самому вершку горбка багаття — умовлений знак, то це Ростик.

От уже видно дим.

Слава! Слава! Якби так можна було вивісити прапор! Славко побіг по простирало, повісив його на тичку і всадив на вежі між камінням.

Вітер прапор нап'яв. Під ним стояли діти — Славко, Злотка й Марка, махали руками і тужно дивилися за братом, що крапкою посувався все далі й далі, аж поки не щез.

За якусь годину-дві він буде дома. А там мама, надвечір чай з гарячими маминими булочками. Ах, чом не прислали коней! Мабуть, як завжди: всі коні в роз'їзді! А тут так чекаєш тієї суботи, коли звільнишся на один день зі школи.

Дітей брав жаль на батька, маму й на цілий світ.

Видно їх ніхто не любить, то і не треба! Вони не поїдуть до дому. Навіть якби по них і прислали коні.

А чому би не зробити так, як зробив Ростик?

Колись уже так зробили. Та Марка втратила півчобіток, і до сьогоднішнього дня десь він там у болоті на греблі. А Злотка дістала коклюш і відлежувала. Славкові ще можна було б відважитися, та пані радникова після того нещасливого випадку не пускає. Яка несправедливість! Чому Ростикові можна, а іншим ні?

Однієї суботи, коли з дому знов не прислали коней, а Ростик знов збирався в путь, пані радникова взяла його до своїх кімнат на допит. За хистком випадково була Злотка і все почула.

»Скажи, Ростику, чому тебе так тягне додому, — почала радникова. — Чи тобі тут зле? Чи я не опікуюсь вами, як належить? Адже вам тут ліпше, ніж дома!

Ростик схилив голову і тихо відповів: — Там є мама!

Пані радникова прикусила губу: — Ах, так! Мама! А що, власне, ти хочеш від тієї мами?

Ростик ще більше нахилив голову і сказав, запинаючись: — Помогти мамі.

Пані радникова витріщила очі: Що ж ти можеш помогти?

А Ростик на це: — Ну, хоч щонебудь!

Пані вже не задержувала Ростика і, коли він відійшов, зітхнула: »Ах, чому я не маю такого сина!«.

Злотка вискочила з-за хистку, як опарена.

»Боженьку, в той час, як вони всі — Славко, Марка, й вона, Злотка, тільки й думали про мамині булочки, Ростик дерся через болото й сніг, щоб »допомогти мамі хоч щонебудь!« Напевно мама про це нічого не знає. Траплялось же зчаста, що вона неуважно відштовхувала Ростика: »Не перешкоджай!«. Та ж і як можна було б знати: діти тільки те й робили, що жадали того й

того й того, про ніщо інше й не думали. Але хто б міг сказати, що вони не любили маму?

І Злотці стала перед очима одна з багатьох субот, коли присилали коней і всі діти могли їхати на неділю додому.

Скільки то було радости! Чим ближче під'їздили, тим більше радість наповняла груди.

З освітлених дверей вибігають домашні і кожен хапає когось із дітей. Але всі діти хочуть попасти до мами, притулитися лицем до її лиця, до її милої долоні.

На столі в маленькій теплій їдальні кипить самовар, стигнуть гарячі булочки. Мама, така радісна й ласкава, кожному наливає чаю, набирає конфітур. Діти галасливо виповнюють їдальню. В такі дні не стримає їх ні присутність батька, якого вони боялись, ні присутність чужих людей...

А що, власне, мама мала з приїзду дітей? Тільки більший клопіт!

Хто вставав у понеділок найраніш? — Мама!

Хто грів кожному панчішки та черевики? — Мама!

Хто вибігав так, як був, на мороз до санок, кутав ноги й руки дітей в кожушини, щоб »не дуло«?

Так! Ніхто з дітей про маму не думав, і навіть про неї ніхто з дорослих їм нічого не говорив.

Але як знав Ростик?

**Роксана Вишневська**

# ВИДЮЧЕ ОКО

Наш маленький Тінкер був справжнім непотрібом у хаті. Ми тільки силою могли його зігнати з великого вигідного фотелю, що стояв у світлиці. Це місце вибрав він собі за свою поостійну резиденцію. Коли ж не сидів на фотелі, то все підлазив нам під ноги, не давав спокійно зійти по сходах, а як тільки задзвонив дзвінок при вхідних дверях, він робив з усіми перегони й несамовито гавкав.

Одного дня приїхала до нас у гості наша тітка і Тінкер зразу став джентльменом. Він спокійно ждав на верху сходів, поки тітка зійде вниз, а коли вона ходила по хаті, Тінкер ніколи не підлазив їй під ноги. У своїм вигіднім фотелі він сидів доти, доки не чув кроків тітки. Тоді скоренько зіскакував з фотеля, а коли тітка сиділа на ньому, — лягав біля її ніг.

Ми й досі не можемо зрозуміти, як маленький Тінкер знав, що наша тітка була зовсім сліпа.

# ШЛЯХОМ МИСТЕЦТВА

Ви може чули прізвище: Михайло Янгол Буонаратті? Це славетний італійський різьбар. Жив він кругло 400 років тому. Його твори відомі на цілий світ, вславили його ім'я і його батьківщину.

Батьки Михайла Янгола хотіли вивести його у великі державні достойники. Та хлопчина мав інші зацікавлення. Змалку любив рисувати та різьбити. До школи, де вчили нудну для нього латину, завжди спізнювавсь: на флорентійському ринку, кудою він щодня зранку біг до школи, стояли пишні різьби. Малому Михайлові Янголові книжки й зшитки випадали з рук, — захоплений вдивлявся він у статуї, і йому здавалося, що вони живуть, що це не мертвий мармур, а мистецька старовина говорить до нього.

— Поганий лінтяю, — кричав до нього вчитель, — ти знову спізнився й подорозі, напевно, зшитки погубив! Покажи, роззяво... Замість учитися латини, ти рисуєш...

Раптом глянув на стіну й побачив портрет власної особи, нарисований вуглем.

Скипів від гніву.

— А-а-а, а це що, ледащо? Становись на коліна...

І посипались удари на хлоп'ячі плечі.

А вдома сварить батько, плаче мати. Не буде потіхи з нашого Михайла Янгола, не виб'ється він у люди, не повісить на шию ланцюга вельмож.

Та зайві були побоювання батьків. Хлопчина забажав бути вельможою серед мистців і своєю сильною волею здобув своє.

Спочатку переконав батька, й отримав дозвіл піти вчитися до маляра. А сталося це так: познайомився він із одним малярським учнем, своїм ровесником, і став заходити до робітні його учителя Ґірляндая. Мовчки, захоплено приглядався до праці, розглядав малюнки. Одного разу маляр спостеріг у нього блискучий натхнений погляд.

— Подобається тобі в мене? — спитав — Маєш охоту в мене працювати?

Ще більше засвітилися оченята Михайла Янгола. Мовчки кивнув головою. А його приятель, який його сюди привів, крикнув з-за плечей:

— Учителю, він уже тепер рисує.

Ґірляндайа попрохав принести йому всі рисунки. Коли переглянув їх, пішов до батька Михайла Янгола, щоб той віддав йому сина на навчання. Багато коштувало зусиль, поки Буонаротті старший на це погодився: йому важко було погодитися з думкою, що його син не стане вже ніколи високим урядовцем.

Але знав удачу Михайла Янгола, знав, що юнак не спочине, доки не досягне свого. І дав свою згоду.

Для Михайла Янгола почалися гарні дні. Вчився того, що любив. Не без того, щоб не треба було й за орудками по місті побігати, деколи й позаушника дістав, — так всюди бувало. Та не переймався тим. Не знеохочувався. І вчитель став його щораз більше цінити.

Відновлювали один стародавній образ у церкві Санта Марія Новелля. Михайло Янгол (було йому тоді чотирнадцять років) теж допомагав у цій праці. А раз узяв і зрисував ґрупу всіх малярів, що працювали в церкві. Картина вийшла така жива, обличчя всі вийшли такі подібні, що Ґірляндайо начудуватися не міг: звідкіля вміє так рисувати учень, який тількищо почав учитися.

— Знаєш, малий, — сказав до нього. — Мені здається, що ти це вмієш краще за мене.

А одного разу намалював власну картину »Спокуса св. Антона«. Щоб усе вийшло добре, цілими днями ходив по місту і придивлявся до вигляду тварин. І всі їхні найгірші й найстрашніші риси й прикмети представив на малюнку, як страховища — спокуси. Та це вже Ґірляндайові не сподобалося: у своїм серці відчув заздрість до талановитого юнака. Дедалі став помічати, що Михайло Янгол малює краще від нього. І досаду свою й заздрощі дав йому відчути, бив його, давав важку роботу, завжди кудись посилав. Інший, коли б так йому дошкулювали, покинув би все — і таких учителів і малярство, пішов би геть; може вернувся б назад учити латину чи почав би лагодитися на службу. Та молодий Буонаратті не з тих. Зуби затиснув, усе в собі здушував і ні словечка, жодного словечка нікому не сказав, навіть матері не пожалівся. І наругу, і побої терпів, а малярства не кидав.

І знову щастя усміхнулося юнакові. Бо щастя завжди приходить до тих, у кого сильна воля і вперте змагання до накреслених завдань. І успіх у житті дістається тим, хто сам на нього працює.

У віллі флорентійських багатіїв і вельмож, — родині Медічі, де було багато прекрасних мальовил і різьб найкращих мистців, — ішли будівельні роботи. Брили мармуру лежали купами під палатою. Заздро глядів на мармур Михайло Янгол, що сюди часто приходив, захоплено подивитися на різьби. Дуже йому сподобалась голова розсміяного лісовика — робота стародавнього різьбаря. Дуже хотілося юнакові вирізьбити її. Знайомий робітник дав кусень мармуру. День-у-день довбав хлопчина долотом. Раннім-ранком біг до віллі, пізнім смерком залишав працю.

А одного дня коли скінчив різьбу, прийшов до віллі й не застав вирізбленої голови. Що сталося? Його працю помітив один

з Медичів і взяв собі — так вона йому сподобалася. Взяв і юнака. Перед Буанаротті відкрилися шляхи власного мистецького розвитку. Перед ним відкрилося велике майбутнє.

І пізніше не завжди йому солодко приходилося. Але здобув, чого хотів: став на цілий світ відомим мистцем. І став ним всупереч усім перешкодам і труднощам, сціпивши зуби й міцно схопивши сам у власні руки свою юнацьку долю.

**І. В.**

**ІВАН ФРАНКО**

# ВОВК ВІЙТОМ

Пасся собі раз Осел на пасовиську та якось наблизився до корча, а за корчем сидів Вовк, вискочив до Осла й хотів його роздерти. А Осел, дарма, що його за дурня визнали, зараз надумав, що йому зробити. Вовк до нього біжить, а він усміхається так радісно, кланяється йому низенько та й каже:

— От то добре, от то добре, пане Вовче, що ви надходите. Я вже тут за вами шукаю-шукаю.

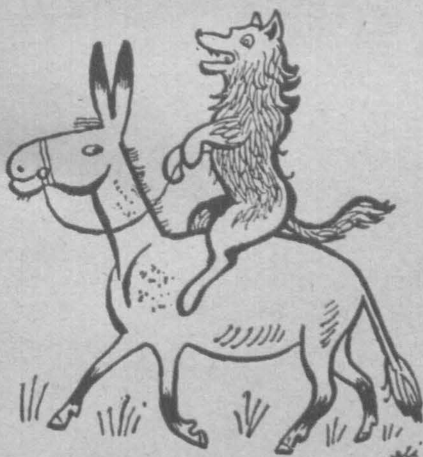
— А пощо я тобі здався? — питає Вовк.

— Та, бачите, громада вислала мене по вас і гостро наказала: »Йди і без Вовка нам навіть не вертайся до села«.

— А пощо я громаді здався? — питає Вовк.

— А ви й не знаєте? Адже у нас у громаді війта вибирають.

— Ну, так що з того, що вибирають?



— Не те біда, що вибирають, — мовить Осел, — а те біда, що ні на кого не можуть згодитися. Вже всі господарі пересварилися проміж себе, а далі кажуть: »Тут хіба один Вовк із лісу може війтом бути«. Як похопили це слово, так на тім і стали і вислали мене, щоб я вас спровадив до села. Таке то діло.

Почувши це, Вовк аж хвіст угору підняв з радости. Зараз виліз на Осла, сів йому на хребет та й їде до села. А коли приїхали до села, Осел закричав своїм дзвінким голосом,

з хат повибігали люди, а бачачи, що Вовк на Ослі верхи їде, кинулися з палицями, ціпами та полінами та й давай його молотити. Били, били, ледве Вовк живий із села втік.

Біжить неборака та все оглядається, чи ще люди за ним не біжать. Аж коли вже села не було видно, Вовк побачив копицю сіна, вискочив на неї, простягнувся і ліг спочивати. А спочиваючи, почав голосно сам до себе говорити:

— Мій тато війтом не був, мій дід війтом не був, і чого ж то мені дурному раптом забажалося війтом бути? Ех, шкода, що нема тут якого порядного хлопа, щоб мене здоровенним буком потріпав та розуму навчив.

А під копицею сидів власне порядний хлоп з вилами в руках. Почувши це, як вискочить, як потягне Вовка разів з десять по хребті, аж Вовк і содухи спустив. [1]).

---

[1]) Байка ця взята із книжки для дітей і молоді п. н. »Коли ще звірі говорили«, яка незабаром появиться друком.

---

# ПЛЯН ОЩАДНОСТИ

Собачка Віки з самого малку навчилася чекати поштаря й приносити мені від нього листи. За що прислугу вона одержувала від мене одного коржика. Часто бувало так, що Віки приносила від листоноші й кілька листів.

Одного дні прибігла Віки до мене в якомусь незвичайно оживленому настрої і подала листа. Як завжди, — одержала в нагороду коржика. За кілька хвилин прибігла знову з одним листом. Це здивувало мене, але я дотримав умови і знову дав їй коржика. Як тільки побігла вона назад, я пішов за нею. Я побачив Віки на її кріслі: вона доїдала смачно другий коржик, а лапкою міцно притримувала ще один лист.



# ЧЕРВІНЕЦЬ

## (Народнє оповідання)

У багатого батька був один син, а батько нажив худобу не абияк, а таки чесно: багато поту вилилося з нього, багато крови зіпсувалось, поки заблищали у нього в кишені червінці.

Синові про те байдуже: він виріс серед червінців, то вони йому не дорогі були. Як дасть батько, то він так і сіє грішми, як половою, аж слід його сяє. Дививсь-дививсь на це батько — і гірко йому було, що син робити не хоче, а його зароблене добро так нехтує. Уже й казав і вмовляв — нічого не вдіє. Ото й надумавсь батько.

Пішли якось з сином до річки,—посідали, балакають. Іде якийсь чоловік і несе горобця. І заманулось синові нащось того горобця купити, — зараз і виймає золотого.

— Дай мені, — каже батько. Син дає. Батько замірився рукою стиха на річку, наче хоче золотого кинути, а син байдуже. Батько вдруге замірився — син нічого. Узяв батько тоді, та й кинув у воду червінця. Син навіть і не спитавсь у батька, — нащо то й до чого, а зараз поліз у кишеню та й вийняв другого червінця. Батько бачить, що лиха година, та й каже синові:

— Ось віддай мені капшука з грішми!

Син дає. Тоді батько знов:

— Іди ж ти, — каже, — як оце ти є, та зароби червінця! Як заробиш—от тоді приходь і поживеш мою худобу,—а то, Господь з тобою, — краще я на сиріт віддам...

Син аж засміявся:

— Піду! — каже. А собі думає: »От розумний батько, — чи диво то червінця заробити!«.

От і пішов він; ішов він чи довго, чи ні, — та й замисливсь. »Що ж я робити вмію«? Письмо я знаю«. От і пішов він скрізь по городі шукати роботи письменницької. Та куди не піткнеться — скрізь не треба. А тут уже й їсти хочеться. Продав він кожушинку — ходить у легенькому, а вже холодна осінь. Прийшов у бакалійницю, проситъся у крамарчуки. Питаються в нього:

— Де ж ви були? Що знаєте?

— Я, — каже, — жив біля батька, був коло хліборобства.

— Та й тільки? — кажуть йому. — Не треба нам таких. Узяти вас за хлопця-попихача, то ви більше з'їсте, ніж заробите.

Що його робити? А тут холодно, а тут їсти хочеться!.. Пішов він до Дніпра — там пароплавів та всяких суден без ліку стоїть. Нічого робити — найнявся він лантухи тягати. Так, як лозинка від вітру, гнувся він під тими лантухами важкими, — ноги трусилися, голова горіла. Увечорі з незвички як упав на вулиці, —

так і заснув. Був би замерз, та поліцай побачив — до поліції відвіз: думав, що п'яний.

Другого дня — теж, третього, четвертого — усе теж. Він уже й не доїдає, і не допиває, щоб більше грошей зоставалося, а ще далеко до золотого, бо й плата мала, і сили в нього не багато.

Робить — і теж усю осінь і зиму проробив. І вже по весні зібралось в нього стільки грошенят, що виміняв він за них золотого. Тоді йде до батька. Прийшов, аж батько стоїть біля млина.

— Здорові, тату!

Здоров, синку, — каже батько. — Ну, синку, приніс?

Лізе син у кишеню та потихеньку, як скляне, виймає щось завернене у ганчірочку, а потім ще й у папірець, — еге, червінець, та й боїться давати й батькові.

Узяв батько, повертів того золотого у руках та як заміриться на річку... Син як ухопить батька обома руками за руку, як крикне:

— Ой, батеньку, батеньку!.. — А сам як не свій.

Тоді батько засміявся та й каже:

— Ну, тепер я бачу, що ти знаєш, по чому ківш лиха, як дістається червінець. От тепер ти мені син і моя худоба тобі буде.

І з того часу годі вже гроші розкидати — такий працьовитий та хазяйновитий зробився.

## ЧОТИРИ БРАТИ

Перший брат.
Поїхав сірий поїзд,
Ще свиснув десь за містом, —
Як виросту великий
То буду машиністом.
У чорних окулярах
(Щоб дим очей не виїв)
Вестиму я поспішний
На лінії Львів - Київ.

Другий брат.
Мене манить до себе
Безмежність океану,
Як виросту великий,
Матросом, мабуть, стану.
Везтиму в пароплаві
І фіґи і бавовну,
І золотисту скриню
Скарбів заморських повну.

Третій брат.
У мене до летунства
Велика є охота, —
Як виросту великий
Навчуся за пілота.
Мені не зайде сонце!
Не зловить річка квола,
Бо за добу об'їду
Я землю всю довкола.

Четвертий брат.
А я, хоча найменший,
Не всиджу теж у хаті,
Поїду в синє небо
На бистрім стратостаті.
Або загину славно
Я разом з стратостатом,
Або на ясних зорях
Заткну наш рідний прапор.

М. Петрів

## МИ ЩЕ ПРИЙДЕМ...

Україно, в димучі тумани повита,
Чом, скажи, коли сонце встає
Над чужими борами чужинного
світу —
Нам здається — то сонце твоє.

Чом, скажи, коли вітер протяжний
засвище,
Залопоче, як птах, угорі —
Нам здається то там, на твоїх кладовищах,
Плачуть-тужать батьки й матері.

І чому це, як очі на сон закриваєм
Ти уся перед нами стоїш:
У кайдани закута, бунтарська
й безкрая,
Де про волю шепоче й комиш...

Як це так, що у снах неспокійних
щоночі
Ти нам снишся і кличеш: »Прийдіть —
Випікають і серце залізом, і очі,
Розпинають, і кажуть: »Мовчіть!«

Знаєм, знаєм, і чуєм, далека Вітчизно,
Як шматують Тебе і Твій люд,
І ми прийдем іще — невблаганні і грізні,
На останній, на праведний суд.

**Петро Карпенко-Криниця**

## СТОРІНКИ СЛАВИ...

### Про що згадуємо в квітні?

20.IV. 1622р. помер у Києві славний гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, що на чолі козацької фльоти добував турецькі міста: Кафу, Синопу, Трапезунт, передмістя Царгороду і визволяв тисячі християнських бранців. Ходив він походом і на Москву та облягав її, здобувши багато московських міст.

26.IV. 1842 р. народився найбільший український музика-композитор Микола Лисенко — батько української музики. Писав музику до поезій Шевченка, зібрав силу-силенну народніх пісень, створив оперу» Тарас Бульба« і »Різдвяна ніч«. Писав також опери для дитячого театру: »Коза-дереза« і »Пан Коцький«.

29.IV. 1918 р. на кораблях Чорноморської фльоти піднято українські прапори. З цим днем оновлена Українська Держава заволоділа також Чорним морем.

### Про що згадуємо в травні?

2. V. 1648 р. вибрано гетьманом України Богдана Хмельницького — творця могутньої нової української козацької Держави.

25.V. 1926 р. на вулиці Парижу вбив большевицький висланник Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки — Симона Петлюру.

23.V. 1938 р. на вулиці Ротердаму згинув від бомби большевицького висланника вождь Української визвольної боротьби, полковник Євген Коновалець.

28.V. 1916 р. помер у Львові найбільший після Шевченка український письменник Іван Франко.

# ПЛАСТОВІ ГРИ

**Вправа слуху:** Пластуни сідають з зав'язаними очима. Провідник спричиняє різні звуки, напр., дзвонить тарелями, глибоко дихає, обертає ключем у замку дверей, вдаряє в пляшку і т .д. Після трьох хвилин усі розв'язують очі і записують, які звуки, з яких місць і в якій послідовності чули.

**Вправа уваги:** пластуни стають у коло, всі від себе на віддалі 2 м. в середині провідник. Один з присутніх тримає м'яч. На знак провідника — один свисток — кидає м'яч першому сусідові на право; два свистки — сусідові на ліво; три свистки — другому сусідові на ліво; чотири свистки — другому сусідові на право; п'ять свистків — м'яч кинути до середини провідникові.

**Вправа гарної ходи:** пластуни діляться на дві групи. Кожна група стає вряд напроти себе у віддалі 10—15 м. В половині віддалі між групами стоять два крісла, на кріслах — папір і олівець. У першого в кожній групі книжка. На знак провідника перший з кожної групи кладе книжку на голову і, не притримуючи її руками, іде до крісла, нахиляється так, щоб книжка не впала, бере олівець і пише слово телеграми. Тоді вертається назад, дає книжку другому; другий кладе її на голову, йде до крісла, — пише друге слово телеграми, вертається і гра продовжується. Кому книжка впаде з голови, той вертається назад і починає йти вдруге, чи й утретє. Виграє та група, яка перша скінчить гру.

**Змагання у природознавстві.** Пластуни йдуть на прогулянку в ліс. Провідник визначає місце гри. Кожний пластун дістає п'ять горошинок, і всі розходяться. Учасники гри стараються зустріти один одного. При зустрічі один одному задає питання з природознавства, напр., як виглядає листок бука. Коли відповідь вірна, питаючий дає питаному одну горошинку, коли відповідь невірна, питаючий веде питаного до бука і показує буковий листок, і забирає від нього одну горошинку. Кожний пластун має зустріти один раз кожного члена гуртка і поставити йому з природознавства запитання, зв'язане з природою місця гри. Виграє той, хто збере найбільше горошинок.

**Знання історії.** Провідник пише на окремих картках різні події з рідної історії, не подаючи дат. Кожний юнак одержує однакову кількість карток. Провідник визначає час (5-10 хвилин), в якому учасники гри мають скласти картки в хронологічному порядку подій. Після визначеного часу кожний по черзі перечитує картки, а учасники обговорюють події. Старші юнаки крім хронології пишуть і дати подій.

# РОЗВАГИ

## ІНДУСЬКА СМІХОВИНКА

Жив та був у селі Катарака чоловік на ім'я Лунтака і був у нього учень Кунтака; був він трохи придуркуватий, а до того ще ненажера. Дали раз через Кунтаку для його учителя тридцять два пиріжки.

От і несе він пиріжки для Лунтаки, а по дорозі розібрав його голод. Захотілось йому пиріжків.

Він і думає: »Учитель мій добрий, поділиться зі мною пиріжками. Так, що половина з них — моя«.

Узяв і з'їв шіснадцять пиріжків. Іде далі.

— Ну, ось, — говорить, — несу я шіснадцять пиріжків. Учитель, без сумніву, поділиться зі мною порівну. Значить, вісім пиріжків — мої.

Взяв їх і з'їв. Іде далі. Іде й думає:

»Принесу я учителеві вісім пиріжків. Він скаже: »Бери собі половину«. Так хай краще я сам їх зараз з'їм.

І з'їв. Пройшов ще трохи дороги. Дратують його пиріжки. Він і говорить:

— З чотирьох — два мої.

Залишилися два пиріжки.

— З двох — один мені, один для Лунтаки.

Залишився один пиріжок. Вагався, вагався Кунтака, потім і говорить сам до себе:

— У нас з учителем усе пополовині.

І відгриз від пиріжка половину.

Приходить до Лунтаки, приносить йому пиріжка.

— Тільки всього? — питається Лунтака. — А де решта?

— А я їх з'їв, — відповідає Кунтака.

— Як? — скрикнув Лунтака.

— А ось так, — відповів Кунтака і проковтнув останню половину.

## СПРОБУЙТЕ!

Поклади на долівку чисту хустинку. Стань на коліна і поклади на долівці плоско руку так, щоб лікоть доторкався коліна. В місці, де опиниться середущий палець на хустинці, поклади олівець.

Тепер заложи обидві руки на плечі, і, стоячи далі на колінах, піднеси устами палець.

Це не така легка, річ, як зразу здавалось би.

ЦІНА 2 НМ.

# РОЗГАДАЙМО

## ЧИСЛОВА ЗАГАДКА

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;
8, 3, 9, 10, 11;
12, 11, 10, 13;
14, 15, 16;

Прочитайте слова відомої юнацької пісні, замінюючи поодинокі числа буквами, користуючись поданим унизу ключем:

14, 15, 9, 10, 11 — шлях ріки;
8, 7, 14, 4, 5 — козацький двобій;
1, 2, 3, 6 — молода людина;
4, 12, 13, 16 — »вбивають« у голову;
8, 3, 10, 3, 9 інакше крик.

## ЯКІ ЦЕ СЛОВА?

Рілля, повіка, лад, небога, фінанси, Яворів, кара, нісенітниця, каталог, молоко.

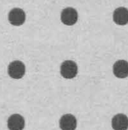
У кожному з цих слів міститься інше, коротше слово (напр., у слові »повіка« міститься слово »вік«). Початкові букви цих коротких слів складають ім'я та прізвище великого українського письменника.

## ДВА СТОВПЧИКИ

| | |
|---|---|
| 1 | 3 |
| 2 | 4 |
| 7 | 5 |
| 9 | 8 |

На столі лежить вісім карток; вони складені в два стовпчики. На кожній картці — число. Переложи картки так, щоб числа в обох стовпчиках при додаванні дали одну й ту саму суму. При цьому можна переложити тільки дві картки.

## ОДНИМ ПОЧЕРКОМ



Хто з вас зуміє чотирма простими лініями, одним почерком, не відриваючи олівця від паперу, з'єднати ці дев'ять крапок?

## ЗАПИТАННЯ - ЖАРТИ

1. Від якої сторони світу треба відняти одну букву, щоб ця сторона почала співати?

2. Недавно помер столітній старик; кажуть, що за все його життя день народження був у нього тільки двадцять п'ять разів. Чи це можливе?

3. Старша дочка сказала:

— В мене стільки братів, скільки сестер.

Старший син сказав:

— У мене сестер удвоє більше, як братів.

Скільки було в родині хлопців, а скільки дівчат?

4. Чому дим з печі йде в комин, а не розходиться по хаті?

»Юні Друзі« — пластовий журнал для старших дітей і юнацтва. Ч. 2 — 3. Квітень—травень 1947. Додаток до »Української Трибуни«. Редаґує ред. колегія ОП Л і СУПЕ. Адреса редакції: »Juni Druzi«, München, Dachauerstr. 9/II.
Адреса Адміністрації: Коор. »Plast«, Bayreuth, Leopold-Kaserne.
Druck: R. Oldenbourg, Graph. Betriebe G. m. b. H., München.